Школа для варварів. Як Росія копіює у Гітлера політику перевиховання дітей

ВІЙНА З РОСІЄЮ | ВС, 2026-05-31 08:20

Версия для печати

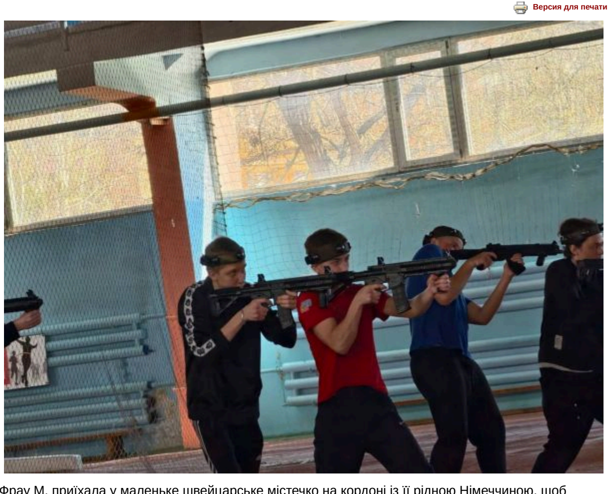

Фрау М. приїхала у маленьке швейцарське містечко на кордоні із її рідною Німеччиною, щоб обговорити можливу втечу із країни. 1938 рік. Жінка належить до успішної німецької родини. Вони з чоловіком пройшли комісію, яка визнала їхню форму черепа ідеальною для справжніх арійців.

“Мені пощастило. У мене не тільки ідеальної форми череп, а ще й бездоганно правильні пропорції тазу, бажана форма та величина бюсту, ще й визначена ширина стегон. Той пан із медичної комісії все ретельно обстежив… Неперевершена племінна кобилка, рекомендовано урядом”, - із сумом каже фрау М.

Її чоловік – поважний лікар. А після того, як талановитого колегу звільнили через єврейське походження, він ще й піднявся по кар’єрні сходинці. Здавалося, ця родина добре влаштувалася. Але вони хочуть емігрувати з Німеччини і шукають для цього можливості. Причина такого гострого бажання - у маленькому білявому хлопчику, який народився у фрау М. Вона прагне врятувати його від нацистської системи освіти до того, як доведеться віддати у дитячий садочок та першу дитячу організацію.

Візит у Швейцарію відбувався таємно. Еріка Манн, донька відомого німецького письменника Томаса Манна, яка емігрувала у США одразу після приходу до влади Гітлера, намагалася допомогти фрау М. організувати виїзд, але не встигла.

Через три тижні після зустрічі з фрау М. у швейцарському прикордонному містечку, Еріка Манн прочитала у німецькій газеті, що лікаря М. із Мюнхена заарештували і відправили в концтабір у Дахау, його дружину, фрау М., посадили до в’язниці у Мюнхені. Вони “критикували будівельну програму нацистів” – так сформували провину родини перед Німеччиною місцеві газети. Їхній маленький син віком 1 рік та 2 місяці був відправлений у державний дитячий будинок на перевиховання. Місцеві газети із захопленням написали, що батьки – втрачені для держави люди, а ось дитину вдасться врятувати для Німеччини.

Еріка Манн не мала жодного сумніву, що так і буде. Система освіти, яку розробили в гітлерівській Німеччині, змогла зробити те, що раніше здавалося неможливим – вона відірвала дітей від родини, фактично знищивши батьківський вплив на виховання. Еріка Манн присвятила частину свого життя, щоб дослідити, як Гітлеру вдалося за короткий час зламати вікові традиції німецького народу, перетворивши його із нації поетів та музикантів у націю солдатів. Свої спостереження, аналіз, документи та висновки на цю тему вона зібрала в книзі “Школа для варварів”.

Це документальна книга, яка досліджує, як нацистська Німеччина перетворила школу на інструмент тоталітарної індоктринації. Книга вийшла 1938 року й стала одним із помітних викривальних досліджень нацизму, адресованих передусім західній аудиторії. Проте сьогодні книга як ніколи актуальна і для України, яка стикається з дуже схожими освітніми процесами, які тепер вже РФ запроваджує на окупованих територіях України.

В грудні 2025 року видавництво “Лабораторія” випустила “Школу для варварів” в українському перекладі.

Ми в медіа НУШ прочитали цю книгу і готові надати її короткий переказ, додавши декілька фактів із сьогодення – про життя українських дітей на окупованих РФ територіях України. Всі аналогії з нацистською Німеччиною, які ви побачите, - не випадкові.

> Читайте також: **Як молодь з окупованих рашистами територій попри все вступають до вишів України: «Ми маємо берегти зв’язок».**

***

Кому належить молодь, тому належить майбутнє, казав Адольф Гітлер, коли він ще не був канцлером Німеччини, а був всього лише нікому не відомим австрійським капралом. Коли він прийшов до влади, то став реалізовувати стратегію по захопленню молоді в найбільш агресивний, жорстокий спосіб, який тільки можна уявити.

> “Діти найбільше постраждали від змін, спричинених диктатурою. Дорослий німець насамперед повинен бути націонал-соціалістом, але поки що на другому місці може вважатися крамарем чи промисловцем, що правда, без своєї крамниці чи фабрики (вони тепер – власність Рейху). Але малий німець – це нацистська дитина. І усе”, - пише Еріка Манн.

До приходу до влади Гітлера німецьке суспільство трималося на двох китах – родині та церкві. Їхній вплив на життя людей був всеосяжним. Здавалося, змінити це було просто неможливо. Проте націонал-соціалісти змогли. Для них принциповим було відірвати німців від витоків, бо без цього домогтися абсолютного контролю над свідомістю людей не виходило.

Свою виборчу кампанію Гітлер побудував на страху людей втратити найцінніше, що вони мали, – свої сім’ї і свою віру. Він залякував людей більшовиками, які у разі перемоги зруйнують всі церкви, заборонять релігію і зламають традиційні німецькі сімейні цінності.

“Пересічний німець, типовий представник середнього класу, релігійний сім’янин, слухав усе це і у нього волосся ставали дибки. Власник крамнички, дружина домоправителя, заміжня, конторниця та шляхетна світська пані - усі погодилися підтримати націонал-соціалістів, адже ті прагнули захистити релігію і родинні цінності”, - пише Еріка Манн.

Проте швидкість, з якою 1933 року націонал-соціалісти змінили гасла, шокувала. Все, що ще минулого тижня зображали білим, стали називати чорним. Замість збереження та захисту, вони почали руйнувати. Визначили для себе трьох ворогів, знищити яких їм було необхідно для набуття повного контролю над людьми. Перше – родину та приватне життя німців. Друге – класичну німецьку освіту, яка вважалася однією з найкращих у Європі і давала німцям звання нації поетів та філософів, що прагнуть до правди, науки та об’єктивної думки. І третє – владу церкви в Німеччині.

> *ФАКТИ ПРО РФ*
>
> *У 2012 році Володимир Путін вперше запустив в інфопростір термін “духовні скрєпи”, використавши його у посланні Федеральним зборам. Тоді Путін заявив про “дефіцит” цих “скрєп” у суспільстві.*
>
> *Готуючи громадян РФ до війни, окрім іншого, керівництво Росії протиставляло свій “скрєпний світ” жахливому Заходу, який хоче зруйнувати інститут сім’ї, забрати у дітей батька та й мати і замінити їх трансгендерами. Тож треба захистити “святу Росію” від жахливого Заходу.*
>
> *Ну і коли вже диктатор Путін ухвалив рішення про початок повномасштабної війни, він видав указ (9 листопада 2022 року) “Основи державної політики щодо збереження та зміцнення традиційних російських духовно-моральних цінностей”.*
>
> *В перелік цінностей, які потребують захисту, окрім шлюбу між чоловіком та жінкою, Путін включив цінність людського життя, гідність, права та свободи людини, високі моральні ідеали – тобто все те, що сам диктатор системно знищує.*

Сім’я

Розпад родини – це не побічний продукт нацистської диктатури. Це частина цілеспрямованої роботи режиму, без якої він не досягне своєї мети – завоювання всього світу, пояснює Еріка Манн.

Раніше у німецьких родинах було як? Кожного вечора всі члени сім’ї збиралися за родинним столом, вихідні проводили разом. Часто читали книжки вголос, а потім обговорювали їх. Перед сном мама обов’язково обіймала та цілувала своїх дітей, наспівуючи їм стару німецьку пісеньку або розповідаючи цікаву історію.

Тепер все змінилося. Всі ці ніжності і дотики – заборонені, бо вони не личать дитині Рейху.

“Тепер кожен член нації, кожна жінка, чоловік, дитина має належати щонайменше до однієї нацистської організації, або до партії, або до професійної спілки, до жіночого чи материнського союзу, до Гітлерюгенту, Юнгфолку або Союзу німецьких дівчат. На це йде весь вільний час поза роботою, побутом чи навчанням. Навіть без глибинних переконань ніхто не встигатиме присвячувати себе родинним проблемам”, пише авторка книги.

> Читайте також: **Втрата надії та репресії російських окупантів: чому кількість учнів з окупації в українських школах зменшується**

Родини перестали зустрічатися, спілкуватися: діти повернулися зі школи, а на столі записка від батьків – ми на зборах, будемо пізно. Батьки повернулися із зборів, а на столі записка від дітей: були на зборах Гітлерюгенту, не дочекалися вас. Так руйнувалися зв’язки.

Але це був лише перший етап руйнування родини. Далі – гірше. Через насаджування дітям ідей приналежності Рейху вони стали втрачати повагу до батьків.

“Не можна допустити, аби німець належав комусь іншому – ні Богу, ні родині, ні самому собі. Справжня загроза нависла над родиною, коли батько запідозрив матір, матір – доньку, донька – сина, а син – батька. Коли ніхто не наважувався нічого промовити, бо кожне слово можуть донести.

Якщо дитина спитає маму, щоб запевнитися, “а я твій?”, мати повинна відповісти – ні, ти належиш фюреру. А якщо батько не витримає і втрутиться, “не вчи дитину дурниць, люба, звісно, ти наш”, тоді почнуться проблеми у батька.

У сім’ї обмовилися про щось заборонене та карне - сварка тут найлегший наслідок. Якщо дитина замала, аби піти й донести на батьків, однаково доведеться бути насторожі. Слуги могли щось почути. До того ж у дитсадку вихователь перепитує, про що говорили вдома. І мала дитина, напевно, скаже правду, бо ще не вміє брехати”.

Так члени родини перетворюються не просто на “сусідів”. Вони стають ворогами один одному Матері втрачають любов своїх дітей.

> **Читайте також: Чому легалізувати російські дипломи отримані дітьми в окупації не вийде**

Освіта

Невдовзі після знищення родини, нацисти проникли у школи, змінили їх, установили нові правила, заборони, ввели інновації. Усього за кілька місяців вони переінакшили їхню суть.

Мета освіти у Німеччині залишилася лише одна: створити солдата. “Єдина відмінність між учнем і бойовим солдатом полягає в тому, що перший має менше спеціальної підготовки, казав фюрер, для якого все інше, окрім підготовки до війни, дурниці”, - зазначає Еріка Манн.

У Mein Kampf є невеликий розділ, присвячений проблемам освіти дітей. Цей розділ не внесли в авторизоване видання. Існує скорочена версія цитованих там абзаців у розділі “Держава” на сторінках 167-175, звідки до книги взято уривки, позначені зірочкою. Там викладено пропозиції фюрера в сфері освіти. Тож починаючи з 1934 року всі німецькі діти зростали у матеріалізмі, описаному на цих 25-ти сторінках.

“Принципи для наукових шкіл. Насамперед, молодий мозок не слід обтяжувати предметами, 90% з яких йому не потрібні. Він швидко забуває їх знову і знову. І ще. Неймовірно, чому за ці роки мільйонам людей доводиться вивчати дві-три іноземні мови, якими вони послуговуються лише короткий час, тоді як згодом більшість цілком забуває їх.

Наприклад, зі ста тисяч учнів, які вивчають французьку, не більше двох тисяч потім користуватимуться цими знаннями, а 98 тисяч за все своє життя не зможуть застосувати на практиці те, чого їх учили. Тож заради цих двох тисяч, кому знання мов стане у пригоді, 98 тисяч напхають даремно, марнують цінний час”, - цитує Еріка Манн фюрера.

> *ФАКТИ ПРО РФ*
>
> *В 2025 році в російських школах скоротили кількість уроків іноземної мови з 510 годин до 480. Стверджують, це не скорочення, а що вони просто оптимізують навчальний план. Кількість уроків іноземної мови в 5-7 класах скорочується до 2 на тиждень (було 3 на тиждень).*
>
> *Не менш жорстоко росіяни повелися і з іншими “непотрібними” предметами. Наприклад, з цього року із програми 6-7 класів виключили предмет “Суспільнознавство”. А з наступного року цей предмет виключать з програми і для 8-9 класів. Замість суспільствознавства з 8 класу вводиться військово-патріотична підготовка школярів.*
>
> *Загалом чиновники обговорюють повернення до тривалості навчання 8–10 класів замість 11, скорочення вишів.*

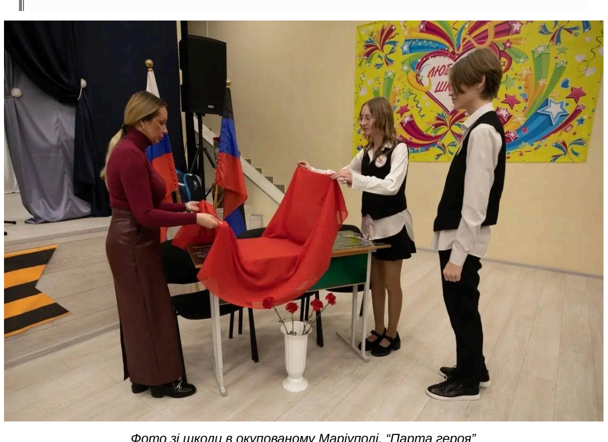

Фото зі школи в окупованому Маріуполі. “Парта героя”

Фюрер заперечував навчання. Він вважав, що народ треба тримати якомога неосвідченішим.

> “Коли люди не здатні нічого запідозрити, не знають правди минулого і теперішнього, лише тоді диктатура зможе випустити на волю свою брехню”, - констатує Еріка Манн.

Підготовка до згортання справжнього освітнього процесу і перезапуску у новому форматі тривала рік.

30 квітня 1934 року нова гітлерівська освітня програма набула чинності - у день, коли міністром народної науки і освіти Третього Рейху призначили доктора Бернгарда Руста.

Безробітний учитель із Ганновера, доктор Руст з 1922 року був членом нацистської партії. 1925-го його підвищили до керівної посади. Він став гауляйтером в округах Ганновер і Брауншвайг. До 1930-го року Руст обіймав посаду методиста республіканської демократичної молоді свого рідного міста. Але вимушений був піти у відставку. Поштовхом до цього став нервовий зрив, що спричинив агресивні напади повного божевілля. Такі напади агресії траплялися з Рустом і раніше, проте з часом інтервали між нападами ставали дедалі коротшими. Тож його змусили піти, коли через напади божевілля він просто не міг далі виконувати свою роботу.

> **Читайте також: Звідки діти можуть чути російську маячню про те "що України не існує" і "що вони живуть в срср"**

З приходом Гітлера до влади відданий нацистській партії Руст згодився - йому, відверто хворому чоловіку – доручили реформу німецької освіти. “Тепер Руст ухвалює закони, а також скасовує їх, якщо вважає абсолютно недоцільними. Він не лише зменшив тривалість обов’язкової шкільної освіти із 13 до 12 років, а й пішов далі, намагався скоротити навчальний тиждень”.

> *ФАКТИ ПРО РФ*
>
> *В окупованому Маріуполі керувати освітою росіяни довірили Олені Узун. Вона – досвідчена чиновниця, яка потрапила до управління освіти Маріупольської міської ради років 20 тому і протрималась там аж до початку гучних корупційних скандалів в управлінні. Узун, як і її начальницю Зіновію Дмитрієву, звинуватили у розкраданні бюджетних коштів, але не стали саджати за ґрати, а натомість проводили із почестями та квітами на пенсію. Це була відома у Маріуполі історія. Проте мало хто знає, а як само Узун потрапила на роботу до управління освіти.*
>
> *А справа така: викладачка російської мови та літератури Олена Узун побила дитину, учня 45-ї маріупольської школи. Сильно побила, у хлопця був величезний синець на щоці. Діти не пробачили вчительку. Був дуже сильний конфлікт. Мати намагалася добитися справедливості, але то були радянські часи, і батьки права голосу в школах не мали. Тож ніякого покарання вчительці за застосування сили щодо дитини не призначили.*
>
> *Директор школи Богдан Хомусяк сам вийшов із ініціативою, щоб відправити Олену Узун працювати в інспекцію з охорони дитинства. Він використав це підвищення як спосіб спровадити жорстоку та авторитарну людину подалі від дітей. Ну а далі вже Олена Узун робила кар’єру освітянської менеджери самостійно.*
>
> *В 2022 році, після встановлення окупаційного режиму у Маріуполі, Узун очолила “управління освіти” в адміністрації міста.*

Учителі, які на початку може й мали внутрішні сумніви щодо нацизму, потрапили під його повний контроль. Десятки тисяч учених, сильних духом, з педагогічним досвідом, з відчуттям відповідальності припинили опиратися і стали інструментами в руках нового вождя. Вибір у них був невеликий: або підкорюєшся, або – до концтабору. Навіть звільнення було мало кому доступною опцією.

“Ми, німецькі освітяни, пише комісар державної школи ім. Принцеси Августи в Берліні Штудієнрат Грюнберг, мусимо звільнитися від сприйняття, що просто передаємо наукові знання. Майбутній бій німецького народу визначить, чи уроки німецької стали корисними для людей Третього Рейху”.

У травні 1934 року новостворена і вичищена організація вчителів почала давати уроки в націонал-соціалістичному дусі. З’явилися нові постулати і підручники.

Кожен предмет в цій новій німецький школі був підпорядкований одній меті – вихованню справжнього солдата. Якщо це хімія – то там вивчали курс виготовлення хімічної зброї. На уроці мистецтва малювали бомбардування, пожежі, засоби гасіння пожеж.

> “Західна математика, - пише такий собі доктор Ервін Гек, у праці націонал-соціалістична суть освіти, - у тому вигляді, в якому вона розвивалася продовж останніх 300 років, є духовною власністю арійців. Принаймні, тепер арифметичні задачі не збиватимуть із пантелику. Усі вони - про літаки, бомби, гармати і гвинтівки”.

Ось приклад однієї з задач, яку розв’язували у 1934 році учні у німецькій школі.

“Згідно з Версальським договором, Німеччина мала відмовитися від усіх своїх колоній. Питання: які були загальні втрати Німеччини в кількості населення та площі територій? Скільки отримала кожна держава мандатарій у площах та населенні? У скільки разів площа зданих територій більша за площу Німеччини? Г. Порівняєте населення Німеччини з населенням утрачених територій?”

> *ФАКТИ ПРО РФ*
>
> *Вчитель математики Нижнємар’їнської середньої школи Н.В.Осєнєва в рамках підготовки до конкурсу “Вчитель року” опублікувала доклад на тему “Патріотичне виховання на уроках математики”.*
>
> *“Математика - це абстрактний предмет, і тому може скластися враження, що він дуже незручний для виховання взагалі і тим паче для патріотичного виховання. Однак, вважаю, що математичну освіту в школі не можна зводити лише до передачі учням певної суми знань та навичок. Перед учителем математики стоїть й інше, щонайменше важливе завдання – реалізація можливостей свого предмета у розвитку особистості учнів”.*
>
> *А ось і приклад задач, які вчителька розв’язує з дітьми на уроках.*
>
> *У Похорівській битві брала участь 1-а дивізія СС “Лейбштандарте СС Адольф Гітлер”, що мала близько 200 танків, у тому числі 13 “Тигрів”, а в 5-ій танковій армії П.Ротмістрова в 4,1 рази більше танків Т-3. Скільки радянських танків брало участь у цій битві?*

Історії нова німецька школа приділила особливу увагу. “Нацисти хутко змінили стиль викладання історії. У посібнику для вчителя авторства Карла Альнара йдеться, що навчання цього предмета варто розглядати як засіб вирішення політико-історичного завдання народу”, - цитує Еріка Манн

В рамках вивчення історії нацисти запровадили новий курс – “Геополітика”.

“Це новий тип викладання історії, який є родючим ґрунтом для пропаганди. Підручник Генрі Х. Шредера пропагує інновацію, яка невдовзі стане повсюдною. Уроки з геополітики проводять так:

Учнів питають, що вони вважають праведною боротьбою для Рейху.

Маленька дівчинка піднімає руку.

- Чинити, як підказує мені совість.

Хлопчик дає точнішу відповідь.

- Ми повинні допомагати і давати хліб безробітним. А ще треба позбутися євреїв. Там, де працює 100 євреїв, впораються 12 німців (щоб це не означало).

А коли вчитель питає у класу думку про німецькомовне населення за кордоном, то очікує почути такі відповіді:

- Ми повинні допомагати німцям в Росії.
- Ми повинні писати німцям за кордоном, що не можна відмовлятися від своєї крові, тобто не злучатися з іншими, щоб у такий спосіб не стати німцями дещо менше.
- Спочатку ми повинні боротися, аби Німеччина зміцнила, а відтак маємо прийти на допомогу співвітчизникам за кордоном”.

> *ФАКТИ ПРО РФ*
>
> *Допомогу російськомовним за кордоном РФ оголосила як одну з першопричин війни проти України.*
>
> *В тестові завдання з єдиного іспиту для вступу в університети (російською – ЕГЄ), росіяни тепер включають необхідність знання деяких прізвищ “героїв СВО”. А ще абітурієнтів просять розмістити у правильному хронологічному порядку “підписання договорів щодо прийняття ДНР, ЛНР, Запорізької та Херсонської областей до складу Росії”.*

І про мову, звісно ж, диктатори не забули – ані в Німеччині, ані в Росії. В нацистській Німеччині мова деградувала в унісон німецькій мові фюрера.

“У всіх промовах Гітлера повно граматичних огріхів. Йому ніяк не вдається проговорити німецькою кілька речень поспіль без ляпсусів. Але стиль, мова Гітлера викристалізовується в конкретному моменті. Те, як Гітлер уживає слова – це найгірше, що можна уявити, і краще не стане. Небезпека в тому, що з уст фюрера вилітають слова, призначені саме для німецьких людей. Його бажання – їхнє.

Газети, журнали, підручники, вся офіційна література опустилася до бундючних, брутальних, військових та вульгарних висловлювань, які насамперед притаманні самому фюреру. Викладання німецької, як і всіх уроків, не є самоціллю. Мета – навчити дітей висловлювати думки фюрера його мовою”, - пише Еріка Манн.

А от вам - цитата із промови Путіна на засіданні міністерства оборони РФ 17 грудня 2025 року: “Європейські підсвинки тут же включилися в роботу адміністрації [Байдена], сподіваючись поживитися на розвалі нашої країни, повернути собі те, що було втрачено в попередні історичні періоди, і спробувати взяти реванш”.

> **Читайте також: Як учителям відповідати на складні питання учнів на кшталт "Коли закінчиться війна?"**

Релігія

Для того, щоб знищити вплив Церкви, нацисти пішли по найпростішому шляху – вони вирішили дискредитувати священників. За короткий час в публічну площину вилилися тисячі кримінальних справ проти священників-католиків, яких влада звинувачувала у сексуальних домаганнях, зґвалтуваннях. Все це газети зобов’язані були описувати детально, смакуя сексуальні подробиці справ. Редактори видань, можливо, і не хотіли це публікувати, тим більше в такі шаленій кількості, але вони були зобов’язані це робити.

Газети з репортажами із судів доставляли у школи, роздавали дітям - читати і обговорювати.

“Після читання газетних статей про ці злочини учні просто одержимі патологічними сексуальними збоченнями. Зазвичай школа нічого не робить, аби побороти цю пошість. Навпаки, вона її розповсюджує.

Невдовзі, після судів аморальності, католицьким священникам заборонили викладати релігію у німецьких школах. Церква втратила свій найдавніший привілей, віддавши нацистам останню сферу впливу”.

> *ФАКТИ ПРО РФ*
>
> *В Росії вплив церкви не є таким вагомим, як в Німеччині в 30-і роки. Саме тому Путіну не було необхідності в дискредитації РПЦ як інституції. Проте він використав церкву по-іншому – у якості учасника війни, яка благословляє і виправдовує злочини.*
>
> *“Ми русскіє, с нами Бог”, - така трансформація релігії в рашистському середовищі*

“Державна молодь”

У філософії виховання Третього Рейха існує три кола впливу навколо дитини. Перше коло – це родина, яка втратила можливість виховувати власних дітей. Школа – це друге коло впливу, яку перетворили на гігантську машину виховання солдатів.

Громадські організації – це останнє коло. Третє, але найвпливовіше, бо саме залучення у молодіжні рухи забирало у дітей левову частку їхнього часу. Для німецької дитини у Рейху поза “державною молоддю” життя не існує.

Структура “державної молоді” нагадує армію. Тут є свої корпуси, дивізії, батальйони, бригади, полки, роти і загони, а також командири. Діти виконують марш-кидки по 18-20 км. Від цього у них розвивається плоскостопій. Марширують після школи допізна. Стріляють, їздять верхи, здають спортивні нормативи. У них майже не залишається часу на уроки. Але ніхто з вчителів не може зробити їм зауваження – вчителі бояться, що діти вигадають якусь “образу на адресу фюрера” і донесуть на них. Тож мовчать. Проте коли така дитина закінчує школу і йде влаштовуватися на роботу, вона стикається з тим, що працедавець не хоче її брати.

На фото – урок в школі окупованого Донецька, 2025 рік

Підприємець, розглядаючи хлопця з успішними показниками в націонал-соціалістичній організації та одночасно добрими оцінками з предметів, не вірить в них. І взагалі думає: “Навіщо мені працівник, який буде агентом влади чи навіть шпигуном?” І відмовляє у роботі.

Тож “міністр освіти Рейху” навіть був вимушений видати наказ, щоб усі атестати чи інші документи про шкільну освіту в жодному разі не згадували про діяльність учня в націонал-соціалістичній партії та її вторинних організаціях.

> *ФАКТИ ПРО РФ*
>
> *Дитячі політичні організації в РФ теж стали обов’язковими для дітей на окупованих територіях. Вчителів змушують заохочувати вступати туди, погрожуючи батькам проблемами у разі відмови.*
>
> *Участь у політичних мілітаристських дитячих організаціях тепер оцінюється і при вступі в російські університети. В кодифікаторі єдиного державного іспиту з’явився новий розділ під назвою “відображення у змісті контрольно-вимірювальних матеріалів особистісних результатів освоєння основної загальноосвітньої програми середньої загальної освіти”, куди включили окрему частину - “патріотичне виховання”, де школярі повинні демонструвати “сформованість російської громадянської ідентичності, патріотизму, поваги до свого народу”.*
>
> *За даними російських медіа, тільки на окупованій Донеччині до молодіжно-мілітарного руху “Юнармія” долучили вже шість тисяч дітей. Загалом, разом із “Рухом перших”, охоплення дітей політичними організаціями на ТОТ сягає десятків тисяч.*

Епілог

Гітлеру, як і Путіну, вдалося поширити передчуття близької війни, що стала важливим чинником його внутрішньої політики. Можна примусити людей терпіти голод, брак свободи, свавілля влади. Можна присилувати їх піти на будь-які інші жертви за умови, якщо вони будуть вірити у ворогів навколо.

Якщо переконати людей, що вони живуть у виняткові часи, писала Еріка Манн, то можна домогтися від них надлюдських результатів. Можна конфіскувати їхнє майно, оголосити воєнний стан. Але все це можливе лише тоді, коли вони переконані, що війна існує, а життя залежить від їхнього бажання боротися, завойовувати і вмерти.

Режим Адольфа Гітлера зміг це зробити з німцями.

Режим Володимира Путіна зміг це зробити з росіянами. Але на жаль саме зараз, коли ви читаєте ці рядки, режим робить те саме і з українськими дітьми, які залишаються на окупованих територіях.

—

Анна Мурликіна, опубліковано у виданні НУШ

Читайте також:

- **Як Росія викрадає українських дітей та з якими проблемами стикаються родини після їх повернення**
- **«Рідні не знають, чи живі діти». Коли Путіна покарають за викрадення маленьких українців?**
- **Шлях російських людожерів, Путіна та його подільниці Львової-Бєлової, до обвинувачення МКС**
- **Чим гаазький ордер для Путіна небезпечніший за санкції**
- **Міжнародний суд в Гаазі видав ордер на арешт Путіна. Що означає це рішення**
- **Українські діти вивезені окупантами в росію: порушення Женевської конвенції і злочин геноциду**
- **Злочини російських окупантів: Викрадення дітей, затримання і тортури**
- **Звірства російських фашистів: окупанти насильно вивозять українців із Херсонської області**
- **Воєнні злочини Росія проти дітей України**

Share 0

Читайте «Аргумент» в Facebook и Twitter

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите Ctrl+Enter.

Коментарі

ВІДЕО

Рік назад СБУ провела знамениту спецоперацію «Павутина»

Українців — на індусів | Чому несеться про мігрантів і чи є проблема на ринку праці